

Tysklands stilling etter katastrofen ved Stalingrad

Taler

Arne Ording

Dato

9 februar 1943

Sted

London radio

- 1 I den frie verden har man i den senere tid med undring fulgt den tyske
propagandaen. På en ikke-tysker virker denne brå overgang fra en tilsynelatende
klippefast seierstro og til dystre klagesanger som et vitnesbyrd om ren
desperasjon. Man bør imidlertid huske på at den tyske propagandaen alltid har
5 en bestemt politisk hensikt. Hitler kjenner sitt folk, og nazistene forstår
propagandaens kunst. Denne gang hadde propagandaen en vanskelig oppgave.
Den skulle forsone det tyske folk med ødeleggelsen av den 6. armé - det største
nederlag som tyskerne har lidt under denne krigen og etter manges mening et
større nederlag enn de største under forrige krig. Sjøkket måtte virke så meget
10 voldsommere som Hitler selv høytidelig hadde forsikret det tyske folk at
Stalingrad skulle falle. Beslutningen om 3 dagers folkesorg virker makaber og
hysterisk f. eks. på de nordiske og angelsaksiske folk. Det er imidlertid sterke
hysteriske trekk i den moderne tyske folkekarakter - trekk som den nazistiske
bevegelsen alltid planmessig har utviklet. Tyskland har i årevis vært preget av en
15 systematisk krigsøkonomi, og det overveiende flertall av det tyske folk var alt før
krigen mobilisert i krigens tjeneste. De dramatiske bestemmelser om ny
mobilisering av gamle og unge er først og fremst et ledd i propagandaen.
Bolsjevikskrekken, truselen om at mørke masser fra Asia vil velte inn over
Tyskland, skal gjøre det mulig å piske det tyske folk fram til nye anstrengelser og
20 sveise den indre front sammen.

- Det er ikke til å unngå at tanken om 1918 spøker i mange tyskeres sinn. Det har
alltid vært den ledende tanke i Hitlers politikk at 1918 aldri måtte gjenta seg.
Tyskland tapte forrige krig fordi det ble slått på slagmarken, og det var
25 generalene som først brøt sammen. Det indre sammenbrudd bak fronten kom
først etterpå. Nazistene har alltid forkynt «dolkestøtlegenden», og etter den ble
arméen dolket i ryggen av jøder og marxister. Vi står her overfor et av nazismens
grunnleggende dogmer, og det er sannsynlig at både Hitler og Goebbels virkelig
tror på denne legenden. Derfor har de også truffet omfattende forholdsregler

for å forhindre at det skal gjenta seg. De har tilintetgjort alle organisasjoner som tenkelig kunne danne grunnlaget for en alternativ regjering, og utbygget et veldig terrorapparat av folk som vet at deres liv ikke er meget verdt hvis det nåværende styre bryter sammen. Men fremfor alt har nazistene utbygget
35 propagandaen på grunnlag av et intimt kjennskap til tysk psykologi. Vi må regne med at denne propagandaen i første omgang har nådd sitt mål, og vi kan ikke vente noe indre sammenbrudd i Tyskland før de militære nederlag blir så omfattende at det tyske folk forstår at også en forsvarskamp er fullstendig håpløs. På det tidspunkt kan man håpe på en alminnelig panikk, og man kan si
40 at den tyske propagandaen nå spiller ut sitt siste kort.

Den voldsomme anti-bolsjeviske kampanje er også beregnet på vasallstatene. Görings tale 30. januar inneholdt en tydelig innrømmelse av at man ikke mer kan vente stor militær hjelp fra vasallstatene, men det gjelder i det minste å
45 forhindre at de faller fra. Her er bolsjevisk-skrekken et sterkt argument både når det gjelder rumenske generaler og ungarske godseiere, og tyskerne håper også at denne propagandaen skal virke i nøytrale land som Sverige og Tyrkia og i katolske land som Portugal, Spania og Argentina. Bolsjevisk-skrekken var et viktig våpen under maktkampen i selve Tyskland, og Hitlers utenrikspolitikk er,
50 når det gjelder metodene, bare en fortsettelse av hans innenrikspolitikk. Grunntanken i hans utenrikspolitikk var å forhindre at Tyskland ble «innkretset». Det var ikke bare 1918, men også 1914 som ikke måtte gjenta seg. Bolsjevisk-skrekken spilte en viktig rolle når det gjaldt å forhindre en allianse mellom vestmaktene og Sovjet-Samveldet, og den var en viktig grunn til at
55 Hitler kunne isolere Tysklands naboer og beseire dem én for én. Da det viste seg at vestmaktene ikke ville finne seg i at Tyskland også slukte Polen, ble bolsjevisk-skrekken en tid lagt på hyllen, og Hitler sluttet en overenskomst med Sovjet-Samveldet. Men da Hitler overfalt Sovjet-Samveldet, ble det gamle argumentet hentet fram igjen.

60 Det kan ikke være tvil om at angrepet på Sovjet-Samveldet var Hitlers avgjørende feilgrep under krigen. En av årsakene var at Hitler fullstendig undervurderte Samveldets styrke. Dertil kom to vesentlige militære feilvurderinger. Den første var den siste offensiven mot Moskva i desember
65 1941. Den annen var at Hitler i slutten av 1942 ikke i tide sørget for å trekke sine armeer tilbake fra Stalingrad og Kaukasus. Det er mulig at seirene ganske enkelt er gått ham til hodet - slik som det hendte med Napoleon etter freden i Tilsit i 1807. Det er også mulig at Hitler er blitt fanget av sin egen propaganda.

70 Han har både gjennomsnittstyskerens forakt for slaverne og
gjennomsnittsborgerens forakt for bolsjevismen. Den tyske planen gikk ut på å
knekke Sovjet-Samveldet før vestmaktene var ferdig til en offensiv. Denne
planen har lidd et fullstendig skibbrudd, og Tyskland er i dag mer «innkretset»
enn under forrige verdenskrig. Dets eneste håp er ubåt-krigen. Den er også de
75 alliertes største problem, men tyskerne kan ikke vinne krigen ved hjelp av
ubåter. Det beste de kan håpe på er å svekke de alliertes offensive kraft og å
utsette nederlaget.

Hitlers eneste utvei er en separatfred i øst eller vest som kunne spreng
80 jernringen om Tyskland. Det er meget mulig at Hitler igjen ville være villig til å
inngå en overenskomst med Sovjet-Samveldet, hvis han kunne få det. I så fall
ville propagandamaskineriet igjen rettes mot «plutokratene». Det er kommet
meldinger om at Himmler skulle være tilhenger av en slik linje, men det er bare
løse rykter. Hvorfor skulle Sovjet-Samveldet, som sto fast sommeren 1941 og
85 sommeren 1942, gå med på noe kompromiss nå når seiren er sikker? Det er
tydelig at den tyske regjering håper på en separatfred i vest. Derfor konsentreres
hele propagandaen på ny om den gamle kjente bolsjevik-skrekk, og derfor er
også Göring kommet i forgrunnen igjen. Det var en påfallende forskjell mellom
hans tale 30. januar, og den proklamasjon som Goebbels leste og som var helt
90 tom. Görings tale hadde en helt klar politisk linje. Han nevnte at man kunne
slutte avtaler med gentlemen, men ikke med bolsjeviker. Han angrep
Storbritannia vesentlig fordi det hadde sviktet i kampen mot bolsjevismen, og
han nevnte praktisk talt ikke De forente stater.

95 Det går stadig rykter om tyske fredsfølere. De spres fra hovedstedene i de
nøytrale land, og deres hensikt er å påvirke stemningen og å undersøke
reaksjonen i andre land. Man har lagt merke til at von Moltke, den tidligere
tyske minister i Varsjava, er blitt utnevnt til minister i Madrid. Samtidig sprer
tyskerne systematisk rykter i de okkuperte land, og man forteller f.eks. den
100 norske regjering vil utlevere Nord-Norge til Sovjet-Samveldet. Den tid er
imidlertid forlenget forbi, da en slik propaganda kunne bli tatt alvorlig blant de
allierte. Man oppfatter med rette hele denne propagandaen som et svakhetstegn.
Svaret ble gitt på konferansen i Casablanca. Det er kravet om «betingelseløs
overgivelse».

105

Kilde

Arne Ording: 100 kronikker. Oslo 1946, s. 198-201.

Emner

Andre verdenskrig, Krig, Nazisme, Radiotale

110

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/tysklands-stilling-etter-katastrofen-ved-stalingrad>

115

120

125

130

135

140

145